

Dr. Kuti Vilma

AZ EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA ÁGAZATOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

nyugdíjas háziorvos

Ebben a kormányzati ciklusban *cél* – sok egyéb mellett – az egészségügy és az egészségvédelem reformja. Előbbit ismerjük, utóbbi megvalósításáért nem történt semmi, de a célt, amellyel messzemenően egyet lehet érteni, illusztrálják a kormányprogramból vett szemelvények:

„A Köztársaság Kormányának célja, hogy Magyarországon is *növekedjék az emberek testi-lelki egészségben megélt életkora, hogy mindenkinek azonos esélye legyen egészségére megőrzésére ...*

Az emberek egészsége nem csak magánügy. Erős és versenyképes társadalom csak az egészségüket megőrizni, illetve helyreállítani képes emberekből állhat...

... igénybe veheti minden Magyarországon tartózkodó ember a közegészségügyi-járványügyi szolgáltatásokat, ... az anya- és csecsemő-védelemmel kapcsolatos ellátásokat. Ezek forrását a központi költségvetés biztosítja. A biztosítási csomag magában foglalja az egészség megőrzéséhez ... szükséges egészségügyi szolgáltatásokat.

... 2008-ra olyan intézményrendszert ... mely a kapacitásokat a szükségletekhez igazítja.

Minden változás célja a lakosság egészségi állapotának javítása ...

Az eszközöket és erőforrásokat ... betegségek megelőzésére kell koncentrálni.

Legfontosabb célunk, hogy gyermekeink egészségesen szülessenek, és egészségesen fejlődjenek. ...

... Küzdünk a szenvedélybetegségek ellen ... a megelőzés, gyógyítás eszközeivel ...

... megerősítjük ... a közegészségügyi – járványügyi, valamint élelmiszerbiztonsági tevékenységet.”

Az agrárprogramból idézve: „Regionális tudás-központokat hozunk létre a mezőgazdasági szaktanácsadás hatékony megvalósítására és a koordinált kutatások irányítására.”

A hatékonyabb államapparátus című fejezetben ez áll: „Nem szervezeteket, hanem elsősorban programokat, a társadalom számára szükséges tevékenységeket finanszírozzunk, és előre meghatározott célok alapján értékeljük tevékenységük eredményét, színvonalát.”

A program mindenki közreműködésére számít:

„A Köztársaság nem tud többet tenni polgáraiért, mint amennyit ők tesznek önmagukért és egymásért. ... Az országnak nincs polgáraitól független teljesítménye.”

Az egészségi állapot javítása meghaladja az egészségügyi szolgáltatók hatókörét

Ugyanakkor az egészségügyi szolgáltatás és az egészségi állapot alakulása kölcsönösen hat egymásra.

Minél jobb lenne az egészségügyi szolgáltatás, annál nagyobb arányban járulna hozzá a lakosság egészségi állapotának javításához, de csak a nemzetközileg elfogadott 15–25% részarányon belül! További javulás a betegségek megelőzésétől várható.

A több ágazat együttműködésével elérhető, sikeres betegségmegelőzés a reverzibilis károsodások megszüntetésével, továbbiak kialakulásának megakadályozásával azonnal és jelentősen, az irreverzibilis károsodások késleltetésével hosszú távon és mérsékelt csökkenti az egészségügyi szolgáltatás igénybevételét. Az így elérhető megtakarítás segíthetné elő az egészségügyi szolgáltatás minőségének és a szolgáltatók megbecsülésének jelentős javítását, később mindezen felül az egészség-biztosítási járulék csökkentését

Ehhez a munkához minden érintett ágazatban fontos a megelőzés személyi és tárgyi feltételeinek biztosítása, a többlet-feladat arányában.

Az egészségügyön belül, a komplex megelőző munka eredményeként, lehetővé válik a gyógyító szolgáltatás intézményrendszerének, kapacitásának a csökkenő igénybevételhez igazodó korrekciója, amihez csak a morbiditás alakulásának ismerete adhat alapot.

Az agráriumon belül a szükséges beavatkozások a terméshozam és takarmány-hasznosulás javulása, a termékekben a tápelem-arányok kedvező alakulása mellett a kémiai védekezés, fejlődés-serkentés költségeit is csökkentik.

A környezetvédelmi szolgálatok szakértelme, tanácsadó szerepe, az, önkormányzatokkal és civil szervezetekkel való együttműködés során felértékelődik, ugyanakkor munkájuk hatékonyabbá válik.

Itt nem térek ki az oktatás nagyon jelentős szerepére és arra sem, hogy kisebb mértékben, de valamennyi ágazat hozzájárulhat e feladat megvalósításához.

Egészségünk, életminőségünk és gazdasági helyzetünk javulása egymással kölcsönhatásban van.

A párhuzamosan elindítandó feladatok

1. ***A népesség alkalmazkodó- védekezőképességének javítása***, a népességen belül eltérést mutató, homogén csoportok sajátos igénye szerint. Ennek részeként:

1.1 A kiegyensúlyozott tápelem-ellátottság elősegítése a tápláléklánc minőségének **állati** javításával a talajtól kezdve, a növényi és állati eredetű élelmi anyagok előállításán, a feldolgozással járó veszteségek csökkentésén, illetve visszapótlásán át az egyes lakosságcsoportokat érő extrém terhelés miatt szükséges mesterséges kiegészítésig. A legnagyobb figyelmet az alapélelmiszerek minőségére és az éhezés megszüntetésére kell fordítani. Megvalósításáig elsősegély-jellegű beavatkozás lehetne alapélelmiszerek kiegészítése az ország egész területén magnéziummal, egyes régiókban más, hiányzó tápelemmel.

Extrém élettani terhelést jelent a várandós állapot és a szoptatás időszaka, a fejlődés, növekedés a serdülő kor végéig, erős szellemi és fizikai munka, sport, erős, ismétlődő, vagy folyamatos stressz-szituáció fizikai, kémiai, pszichikai vagy biológiai (köztük fertőző betegség okozta) terhelések, mint stresszorok.

Mindemellett fontos az egészségre káros anyagokkal szennyezett talajok kivonása az élelem és takarmánytermelésből és fontos a jó termőtalajok megőrzése, szennyezésük megelőzése. Ebben a mezőgazdaság, környezetvédelem, ipar-, közlekedésfejlesztés, stb. együttműködése szükséges.

1.2. Az egészséges életmód számos elemének tudatosítása, az oktatás és a tömegtájékoztatás eszközeivel, egyidejűleg a feltételeinek megteremtése lakóhelyen, munkahelyen, oktatási intézményekben. Az erre való nevelés a legfiatalabb életkortól, a védőnők segítségével a családban, már a várandós anyáknál kezdve. Életmódra és a mikrokörnyezet káros hatásainak elkerülésére vonatkozó tanácsadás elvárása és időigényének biztosítása a betegellátás során, különösen az alapellátásban.

2. ***Az egészségügyi alapellátás, kiemelten a házi-orvosi szolgálatok új feladatainak tudatosítása elvárása és feltételeinek biztosítása.***

3. ***A terápiás protokollok felülvizsgálata és módosítása***, hogy azokban helyet kapjanak a reverzibilis károsodásokat okozó kóreltani folyamatok ren-

dezését célzó beavatkozások. Ezen keresztül érhető el korai stádiumban, a betegséghez vezető folyamat kezdetén az egészség helyreállítása, a már kialakult maradandó károsodások mellett pedig a progresszó lassítása. Egy példa: a hipertónia kezelésében ajánlott Ca antagonistaként a leghatékonyabb, természetes Ca-antagonista, a magnézium adása, kellő mennyiségben.

4. A gyógyítás, megelőzés és rehabilitáció során, amíg nem történik a népesség állapotát pozitívan befolyásoló beavatkozás, illetve, ha majd történik, de esetenként valamilyen extrém terhelés indokolja, a korrekciót szolgáló eljárások és szerek, köztük a táplálék-kiegészítők ***társadalombiztosítási támogatása.***

5. ***Káros környezeti hatások ismeretének és kezelésének új módja***

A környezetvédelem a káros környezeti hatások túlnyomó részét ma már ismeri. Új feladat ezeknek térkép szerint történő megjelenítése és egymásra vetítése alapján **egy-egy lakosságcsoportot érő összhatás megismerése és annak eldöntése, a rendelkezésre álló eszközökkel mely hatás megszüntetésén keresztül csökkenthető az összhatás.**

Az élő szervezet ugyanis egyidejűleg védekezik az összes egyidejű hatás ellen és ami egyenként elviselhető lenne (erre vonatkoznak a megengedett határértékek), együttesen már egészségromlást, betegséget okozhat.

A települési önkormányzatok, a kis-térségek, a régiók szerepe felértékelődik, hiszen a fenti káros hatások elhárításában nélkülözhetetlen közreműködés mellett az egészséget károsító munkanélküliség megszüntetéséért, a szociális helyzet romlását okozó egyéb okok feltárásáért és megoldásáért is tenniük kell. Mindez indokolja, hogy az önkormányzati törvény módosításakor **az önkormányzat lakossága egészségi állapotáért legyen felelős**, ne, vagy ne csak egészségügyi ellátásáért.

Beszélni kell a mikrokörnyezet káros hatásairól is, amelyeket az emberek, családok felismerhetnek, elkerülhetnek, ha erre felkészítjük őket.

A helyi civil szervezetek a jelenleginél nagyobb figyelmet érdemelnek. Pontosabb tájékoztatást kell kapniuk és az érdemi munkában is teret kell adni számukra.

6. ***A hatékony beavatkozást megalapozó, eredményeit követő informatika***

A **káros környezeti hatások összességének**, a különböző súlyosságú **egészségkárosodások gyakoriságának** és a vizsgált lakosságcsoportban **a védekezéshez szükséges tápelem-ellátottság meglétének, vagy hiányának felderítése, és egybevetett elemzése** alapozza meg a leghatékonyabb beavatkozásokat, melyek eredményét a vizsgálat megismétlése jelzi, miközben segíti a további teendők meghatározását. Ezt egy elemző és az elemző eljárásokat fejlesztő

központ nagymértékben elősegítheti, ahová minden szereplő elektronikus úton eljuttatja a szükséges információt és visszakapja azokat az adatokat, melyek további teendőit megalapozzák (2).

Szerző címe: 1029 Bp. József A. 84/B Tel.: (1)376 95 88
e-mail: kutivilma@t-online.hu

Irodalom

1. Kuti V.: Kérdés és válasz. Hogyan előzhető meg a nem fertőző (civilizációs, adaptációs) betegségek, magzati károsodások és szennybetegségek. *Medicus Universalis* 41, 3-18 (2008)
2. Kuti V., Rostás J.: Környezetegészségügyi és környezetbiztonsági információs rendszer. Előadás:4. Nemzetközi Biztonsági, Védelmi, Informatikai, Környezetvédelmi Szakkiállítás és Konferencia, Budapest, 1995. június 7-9.

AZ EGÉSZSÉG, HOSSZABB TÁVON AZ ÉLŐVILÁG SORSA MEGKÖZELÍTHETŐ EGY MÁSIK OLDALRÓL IS

Az *éghajlatváltozás és következménye a globális felmelegedés* az egész élővilágot terheli. Az egyes élőlények és a fajok fennmaradása alkalmazkodó képességüktől függ. Az éghajlatváltozáson kívül a civilizálódással járó számos más hatás is terheli az alkalmazkodó képességet, mindezeknek egyszerre kellene megfelelni. A fokozódó levegőszennyezésnek csak egyik következménye az éghajlatváltozás és a globális felmelegedés.

Egyidejűleg észlelt másik következménye a savas csapadék, amely az élővilág oldaláról vizsgálva, a legnagyobb kárt a talaj savasodásán keresztül okozza: Felgyorsítja a vízben oldódó tápelemek oldódását és azok a mélyebb rétegekbe mosódnak, a termő-rétegben lévő, egyébként nem, vagy igen lassan oldódó nehézfémeket pedig oldhatóvá, a növények számára felvehetővé teszi, mérgező hatásuk a tápláléklánc minden szakaszán, végül az emberi szervezetben érvényesül.

Visszatérve a hasznos tápelemek körére, a **talajsavasodás és az évtizedek óta folyó, egyoldalú tápelem-utánpótlás miatt a termőtalajban, a növények számára felvehető tápelemek szükséges mennyisége és egymáshoz viszonyított aránya torzult, nem biztosítják a növények egészséges fejlődését, védekező- és alkalmazkodó-képességét.**

A talaj tápelem-ellátottsága nem követi az aktuálisan

termelt növények tápelem-igényét. Egyes tápelemek tekintetében a tápelem-mérleg negatív. **Az állattartás, majd az élelmiszer-feldolgozás után, az emberi táplálkozás során, tudatos beavatkozás nélkül a tápelem arányok tovább torzulnak.**

Liebig ionegyensúly törvénye értelmében, ha bármely tápelem felvehető mennyisége csökken, ehhez igazodva alakul ki a sejtnedvben az ionegyensúly. Hiába van más tápelemekből elegendő, nem tud hasznosulni.

A jó alkalmazkodó képesség feltétele, hogy a szervezet, a különböző életfolyamatok szerint változó tápelem-felhasználás és energiatermelés mellett, az intracelluláris térben, az ionegyensúlyt optimális szinten tudja tartani. Ez az egész élővilágra érvényes.

Selye vizsgálatai bizonyították, hogy az alkalmazkodás kimerülése betegségekhez, végül halálhoz vezet. Elkerülhető betegségekhez, idő előtti halálhoz, hozzáteszem: végül fajok kipusztulásához.

Ismereteink és technikai lehetőségeink birtokában javítható az élő szervezetek alkalmazkodó képessége, tudatosan csökkenthető/kivédhető a civilizációval járó ártalmak, köztük az éghajlatváltozás okozta teher.

Kérdés: képesek vagyunk-e mindezt megérteni, elfogadni, vállalni, és az ország, a világ vezetőitől elvárni a szükséges teendőket?